

Uit het boek "Ooggetuigen van de bevrijding. De laatste oorlogsweken in de Kempen".
Ad van Gool, ISBN 90 74271 68 5.

Aalst-Waalre, Jan Hezemans

"Dan maar liever samen de lucht in..."

De bevrijding van Aalst-Waalre vond plaats op 17 september. De geallieerden hadden eerst Valkenswaard veroverd en wilden nu oprukken via de Eindhovenseweg naar Eindhoven. Twee verzetsmensen hebben de geallieerden hierbij van belangrijke informatie voorzien, waardoor de bevrijding bespoedigd is. De een was ir. C. Los uit Aalst die een gewaagde tocht had ondernomen door het bos naar Valkenswaard om door te geven hoe de situatie in Aalst op dat moment was. Jan Hezemans was op zijn beurt uit Eindhoven gekomen om aan de Britten te vertellen dat de Amerikanen inmiddels de stad vanuit het noorden waren binnengekomen.

Jan Hezemans (1912), destijds woonachtig aan de Eindhovenseweg in Aalst, had vanaf 1938 een woningbureau annex assurantiëkantoor op de Wal 1 in Eindhoven, een kantoor dat gedurende de oorlog nog een bijzondere functie kreeg: het werd een van de hoofdkwartieren van de landelijke onderduikersorganisatie (L.O.) en later van de P.A.N, de Partizanen Actie Nederland.

De P.A.N. was een verzetsgroep, die bij de naderende bevrijding door middel van sabotagedaden de bevrijders moest helpen. Voor zijn werk voor deze verzetsbeweging werd Hezemans in 1983 door prins Bernard onderscheiden met het verzetskruis.

Geruchten

"De laatste dagen voor de bevrijding kwamen er steeds meer gunstige oorlogsberichten. Dat ging gepaard met het terugtrekken van heel veel Duits materieel. Dat was meestal in slechte staat. Zo kwamen er zelfs wagens voorbij met wielen waarop geen band meer lag. Wij stonden dat langs de Wal glimlachend te bekijken, met in het achterhoofd het idee dat het allemaal wel spoedig voorbij zou zijn. Bij een aanrijding die hier voor het huis plaatsvond, bleek dat er in één wagen een paard en een koe stonden. Die moesten blijkbaar ook nog mee.

Op 11 september, het was al vele dagen door al die geruchten heel spannend, mocht plotseling niemand meer over de Aalsterweg. Iedereen verwachtte dat er iets bijzonders zou gebeuren, maar wat wist niemand.

's Nachts sliep ik al een tijdje niet meer thuis. Samen met mijn vrouw had ik een goed heenkomen gezocht in Eindhoven. Er waren al verschillende keren Duitsers aan de deur geweest en daarom was het beter om niet in Aalst te blijven".

Dynamiet

"Overdag was ik meestal op mijn kantoor te vinden. Daar was ook de P.A.N. ondergebracht. Een verzetsgroep die van hieruit allerlei operaties plande. Die zaten er al veel langer. Dat kwam, doordat ze op een gegeven moment een onderkomen zochten voor wat verzetsmensen. Als woningbureau klopten ze toen bij mij aan om te horen of ik ergens een woning achteraf te verhuren had. Ik zei hun toen dat ze beter in de anonimiteit van de stad konden gaan zitten en bood mijn kantoor daarvoor aan. Het kantoorpand was immers groot genoeg en 's avonds en 's nachts had men vrij spel, omdat ik dan zelf in Aalst of elders was.

Er is zo in mijn kantoor in de loop van de jaren heel wat springstof binnengedragen. Zo werden er veelvuldig staven dynamiet, vermomd als worstenbroodjes, aangevoerd. Zelf was ik niet echt actief in het verzet. Ik verleende enkel wat hand- en span-diensten.

Ik weet nog dat er op een gegeven moment een tas met handgranaten naar W26 (Willemstraat 26) gebracht moest worden. De Duitsers waren op dat moment nogal lastig: er werd regelmatig gecontroleerd. Uiteindelijk bood ik aan de tas weg te brengen. En voor het geval ik aangehouden zou worden, had ik één handgranaat met de vleugelmoer los in mijn jaszak zitten.

Dan eventueel maar liever samen de lucht in !".

Op de Eindhovenseweg onder Aalst worden in Eindhoven gevangene Duitsers in de richting van Valkenswaard afgevoerd.

Paniek

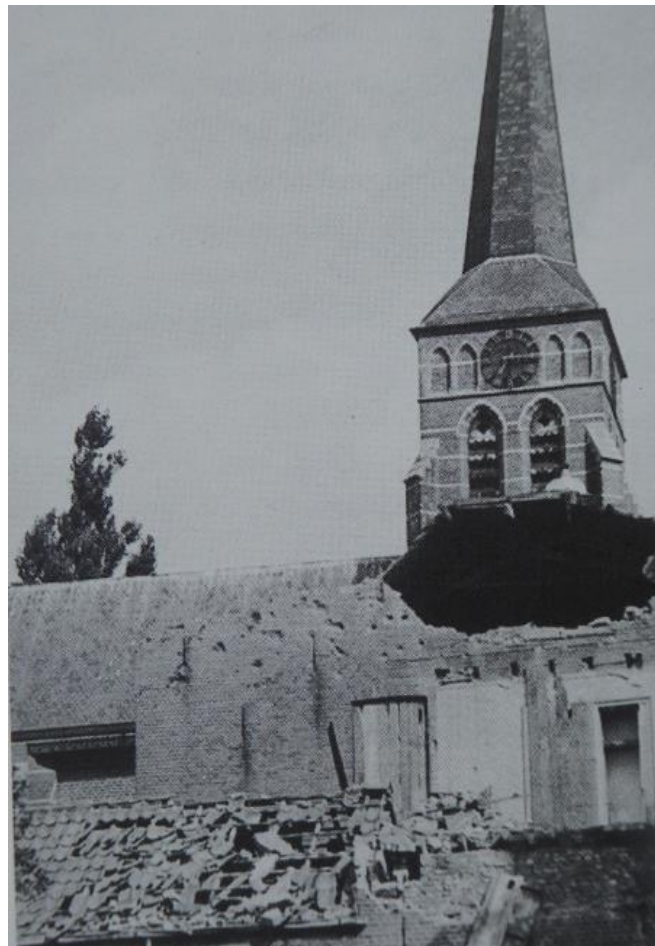
Op zondag 17 september vertrok Hezemans met de fiets vanaf zijn onderduikadres aan de Aalsterweg naar Aalst. Zoals altijd wilde hij naar de laatste H. Mis, waarin hij collectant was.

"Het was die zondagmorgen niet druk in de kerk. Tijdens de collecte hoorden we dat er gebombardeerd werd. Dat werd allengs heviger, en op het moment dat ik achter in de kerk was, begon alles te schudden en te trillen. Er ontstond lichte paniek en iedereen wilde naar buiten om te zien wat er aan de hand was. De geallieerde vliegtuigen zag je in groepen van zes overkomen en in de verte hoorde je het geroffel

van ontploffende bommen. De angst vierde hoogtij. Terwijl een aantal mensen weer naar de banken terugkeerde, bleek de kapelaan gewoon met de mis verder te zijn gegaan. Ook na de H. Mis bleven de vliegtuigen overkomen. De schatting was dat de vrachten bedoeld waren voor Best en Son en die kanten.

Toen ik 's middags op mijn fiets met houten banden terughobbelde naar Eindhoven, gierden de "Spitfires" en "Lightnings" over me heen. Ook in Eindhoven was iedereen vol van de luchtacties. Toen dan het bericht kwam dat tussen Son en Best geallieerde parachutisten geland waren, ontstond er een geweldige hoera-stemming.

's Avonds om een uur of elf gingen we naar bed. 's Nachts werden we echter wakker van harde stemmen. Het waren Duitsers, die met tanks en vrachtauto's langs het huis kwamen. Ook stond er tegenover ons onderduikadres Duits geschut opgesteld, waardoor het daar een hele drukte was. Het werd een onrustige nacht, waarin je nauwelijks een oog dichtdeed. Vanwege alle geweld en commotie stonden we om drie uur op en gingen gepakt en gezakt in de keuken zitten. Mocht het nodig zijn, dan konden we zo weg".

De kerk van Onze Lieve Vrouw Presentatie aan de Eindhovenseweg en de pastorie werden flink beschadigd.

Beschoten

"De volgende morgen, 18 september, was de rust wat weergekeerd. Ik besloot even naar kantoor te gaan. Daar kwam op een gegeven moment Ad Stork binnen, alias Ad Hoyneck van Papendrecht. Hij had armbanden van de P.A.N. bij zich.

Die waren we aan het voorzien van een gemeentestempel, toen tegen 12 uur een politieman kwam vertellen dat de Amerikanen in het noorden Eindhoven hadden bereikt. Stork vond het dringend gewenst dat er contact gemaakt zou worden met het, uit het zuiden oprukkende geallieerde leger. Hij vroeg me daarvoor zorg te dragen

en ik ben toen meteen op pad gegaan. Ik pakte de fiets en reed aan. Onderweg zag ik een verheugend tafereeltje: een politieman en een marechaussee hadden een man tussen zich in, lijkwit met de handen omhoog. De eerste NSB-er die werd opgebracht. Hoe verder ik kwam, hoe stiller het werd. Toen ik voorbij hert St. Jozefziekenhuis was, was ik nagenoeg de enige op de weg. Je hoorde in de verte overal geschuts- en mitrailleurvuur. Ik vertrouwde de stilte op de weg niet helemaal en stapte even af. Toch wilde ik verder; ik besloot door te gaan. Maar wat verder hoorde ik ineens een fluitend geluid om me heen. Toen ik voor en naast me wat zand zag opspatten, begreep ik dat er geschoten werd. Ik liet mijn fiets vallen en sprong in een droge sloot langs de weg. Toen het weer rustig was, maakte ik rechtsomkeer en ging het ziekenhuis binnen. Daar kwam ook Jac van der Lubbe, die me zei dat je gerust naar Aalst kon. Hij was tot bij de Aalsterbrug geweest en nu teruggekomen om hulp te halen voor een zwaargewonde Duitser die daar zou liggen".

Engelsen

"Na een tijdje hielden de beschietingen op en besloot ik het opnieuw te wagen. Ik ging op pad. Ter hoogte van de dreef naar de zwarte brug onder Aalst zag ik vernielde stukken Duits geschut. Er lag een Duitser met een ernstige hoofdwond. Hij leefde nog en vroeg, nauwelijks verstaanbaar, hoe laat het was. Op dat moment werd er opnieuw geschoten en vluchtte ik de sloot langs de weg in. Plotseling zag ik in de verte over de brug een auto komen met voorop twee zware mitrailleurs. De soldaten hadden platte helmen!! Het konden dus geen Duitsers zijn. Ik besloot om de weg op te gaan. Voor alle voorzichtigheid hield ik de handen omhoog. Toen ik dichterbij kwam, was het gevaar geweken. Het bleken Engelsen te zijn !!

Dat gaf me een geweldig blij gevoel! We gaven elkaar een hand. Met mijn beste Engels vertelde ik hun dat de weg naar Eindhoven vrij was. "Er wordt alleen soms nog vanaf de linkerkant gevraagd", voegde ik eraan toe. "O, dat zijn onze mensen", antwoordde de soldaat laconiek. Tot mijn grote verbazing zag ik op het dashboard van de auto een situatieschets liggen van het opgestelde Duitse geschut in en langs de Aalsterweg. Dat had ik nota bene een paar weken geleden zelf getekend voor de verzetsmensen op mijn kantoor!. Even later kwam er een zelfde soort wagen achter de eerste aan. Hoe durven ze, dacht ik, zo lichtgewapend de vijand tegemoet!!"

Bedenkelijk

"Maar bij het passeren van de brug bleek dat ze allesbehalve alleen waren. Drie aan drie stonden de reusachtige tanks opgesteld.

Verder Aalst in rijdend kwam de stoet weer in beweging en het gaf een oorverdovend lawaai. Het was een ononderbroken rij, die 's avonds laat nog altijd voortging, steeds gehuld in door rupsbanden veroorzaakte stofwolken. De vlaggen hingen overal uit en de mensen wensten elkaar proficiat. Het was langs de weg nauwelijks mogelijk zich verstaanbaar te maken. De Engelsen in hun tanks zwaaiden terug, steeds het v-teken makend. Toen ik in de buurt van mijn huis kwam, zag ik dat de woning van mijn buurman, Jacob Jansen, flink beschadigd was. Ook dat van Schoenmakers, twee deuren verder, had het nodige te verduren gehad. Bij mij waren enkel een paar ruitjes stuk en was er wat stof binnengedrongen. In de garage van Jos Kuijken was net als bij mij een kantoor van de P.A.N. gevestigd. Daar hadden ze een zware Harley-Davidson, die Henk van der Werff in zijn werkplaats verstopt had weten te houden, tevoorschijn gehaald. Daarop toerde ik naar Eindhoven om verslag te doen van mijn onvergetelijke ontmoeting. Mijn vrouw is daarna met de fiets naar huis vertrokken.

De volgende dag bleven de geallieerden voorbij komen. In Eindhoven was men al overgegaan tot het vieren van de bevrijding.

In Eindhoven ontstond grote schade na het bombardement in de nacht van 19 op 20 september.

's Avonds - ik zat met wat vertraging aan de soep - kwam er echter iemand bij ons binnen, die zei snel de vlag binnen te halen. Er zouden Duitse vliegtuigen in de lucht zijn. De trek van militairen stopte. We besloten naar de provisorische schuilkelder te gaan, niet wetend wat er boven ons hoofd hing. Toen de bominslagen na verloop van tijd ophielden, gingen we naar buiten en zagen wat er aan de hand was. Eindhoven in een zee van vuur. Je begrijpt dat de stemming meteen omsloeg, zeker omdat er geruchten waren dat de Duitsers aan het oprukken waren. Gelukkig bleek dit allemaal niet waar en was voor ons de definitieve bevrijding een feit en was de oorlog voorbij.

Ik heb me daarna niet meer bezig gehouden met de P.A.N. De oorlog had me genoeg angst en energie gekost. Er moest weer verdiend worden. En ik wilde me absoluut niet bezighouden met het ophalen van een aantal zogenaamd met de Duitsers sympathiserende mensen. Dat waren bijvoorbeeld arbeiders die op het vliegveld gewerkt hadden. Om dat te kunnen moest je in naam lid zijn van de N.S.B. Maar als werkeloze vader van een groot gezin had je daarin weinig keuze!! De arrestatie van dergelijke onschuldigen vond ik maar een bedenkelijke vertoning".

Met dank aan E. Meijs.

